

Центр досліджень воєнної історії
Збройних Сил України

ВОЛЮ ВІЛЬНИХ НЕ ЗЛАМАТИ

Триває жорстока та кровопролитна російська-українська війна.

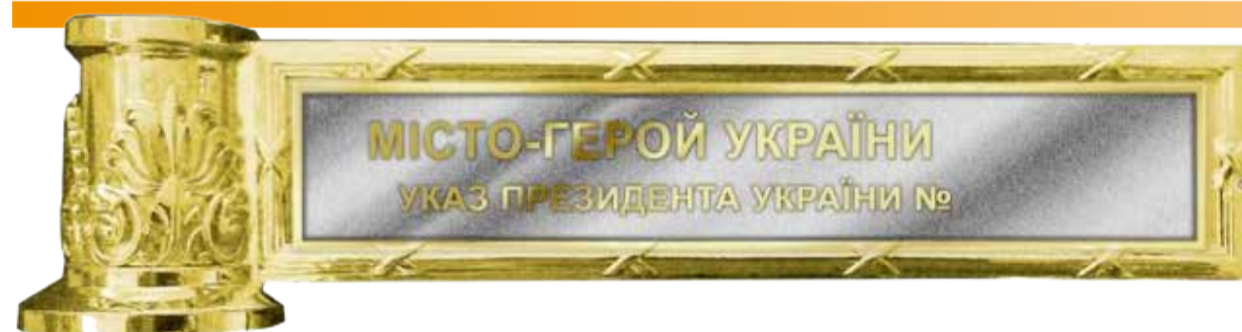
З перших годин широкомасштабного російського вторгнення війна для українців стала народною. І громадяни, і територіальні громади демонструють безпрецедентні у світовій історії приклади героїзму.

Українські міста стали форпостом незламного духу та сили Української Нації. Харків, Херсон, Чернігів і Миколаїв, міста Донеччини Волноваха та Маріуполь, Охтирка на Сумщині, передмістя Києва – Гостомель, Буча та Ірпінь — взяли на себе головний удар перших атак ворога. Єдність українців забезпечила успіх захисту держави. Наші міста стали містами Героїв — містами конкретних людей,

які проявили мужність, допомагали вистояти один одному у найскладнішій ситуації, коли вирішувалася доля України.

Впродовж березня 2022 року Указами Президента України (від 06.03.2022 №111/2022 та від 24.03.2022 №164/2022)

10 українських міст були нагороджені Почесною відзнакою «Місто-герой України».

6 березня
2022 року

Указом Президента України було встановлено Почесну відзнаку «Місто-герой України» для відзначення подвигу, масового героїзму та стійкості громадян, виявлених у захисті своїх міст під час відсічі збройної агресії російської федерації проти України.

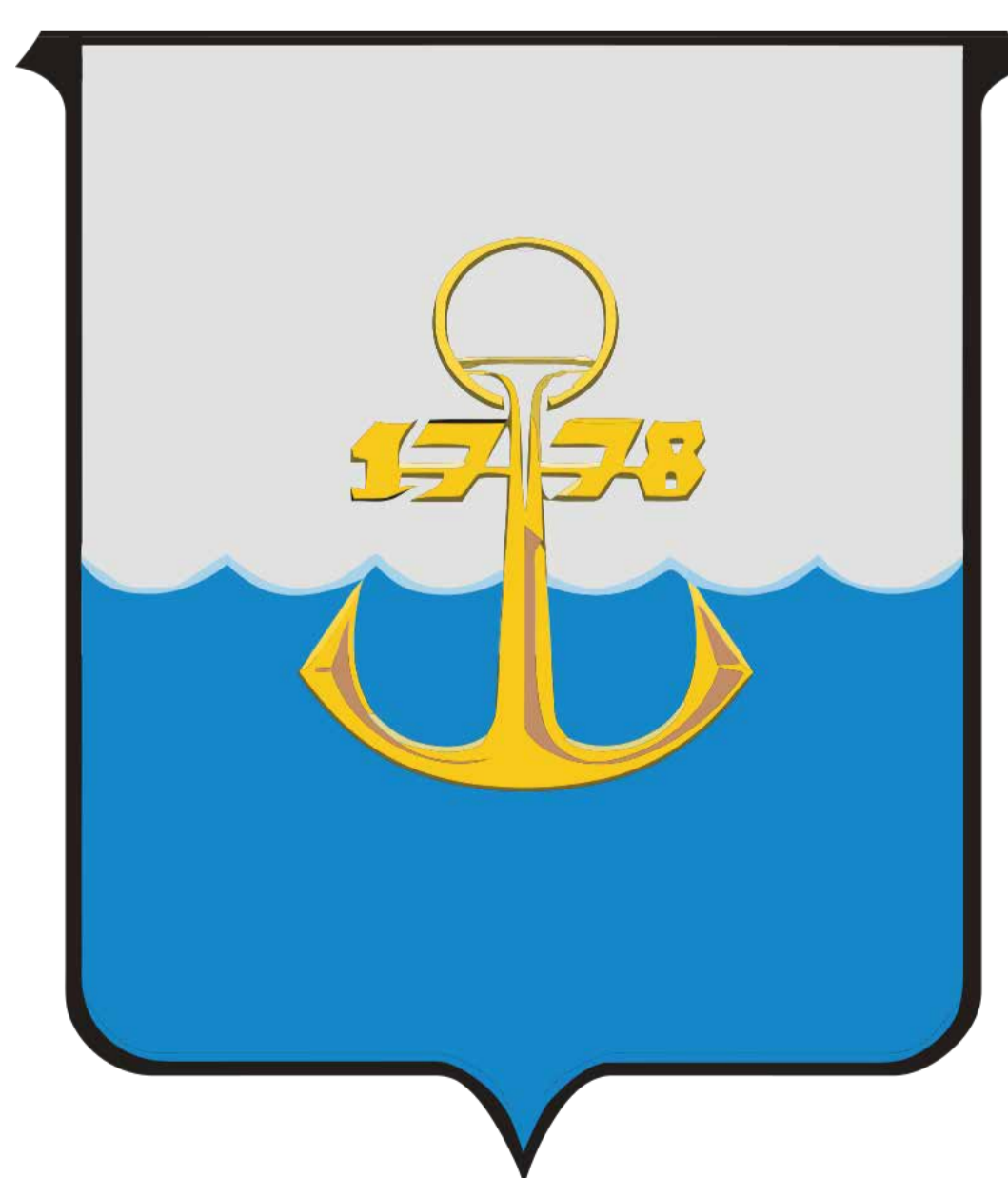
Волноваха

Гостомель

Маріуполь

Харків

Херсон

Чернігів

Буча

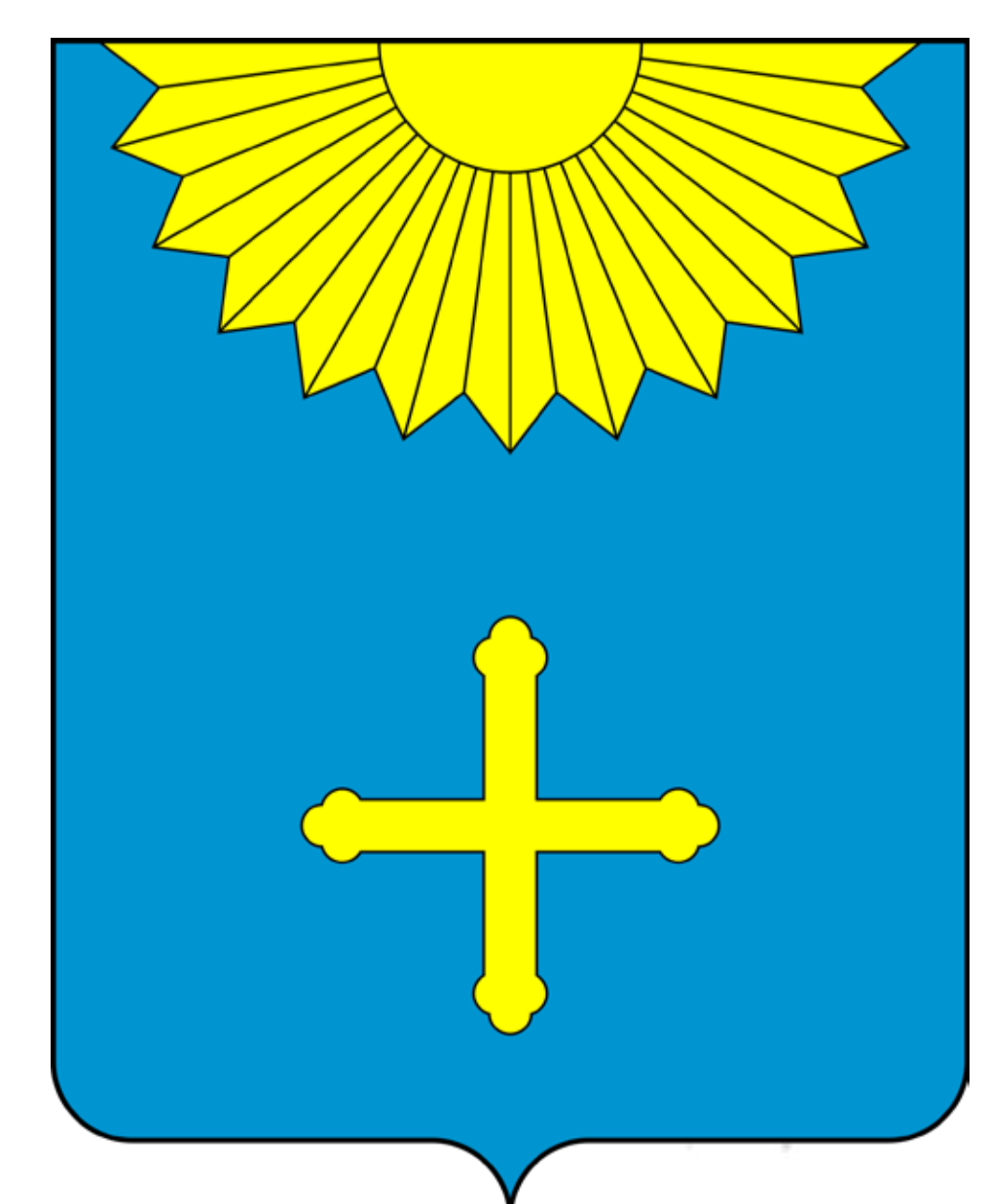
Ірпінь

Миколаїв

Охтирка

МІСТА-ТВЕРДИНІ. КОД НЕЗЛАМНОСТІ

Історія знає надзвичайно багато прикладів, коли оборонці-воїни та мирні мешканці стійко боронили свої міста-фортеці. Часто було так, що незламний дух українських захисників був міцнішим за мури фортець...

Русь-Україна

У 997 р., за часів правління Володимира, печеніги взяли в облогу Білгород (нині на цьому місці розташоване село Білогородка). Це оточення затягнулося надовго й викликало голод у місті. Але містяни не здалися, а пішли на хитрість, продемонструвавши ворогу достаток, щедро почастивавши печенігів киселем. Нарочита впевненість і демонстративна заможність змусили печенігів повірити, що Білгород не впаде. Облога була знята. Ця легенда ввійшла в історію як "Білгородський кисіль".

У травні 1149 р. суздальський князь Юрій Долгорукий виступив із військом на Київ. Бойові дії тривали з поперемінним успіхом – столиця переходила з рук у руки. Ключовим епізодом війни стала оборона Києва у травні 1151 р. Зупинивши ворога біля річки Либідь, кияни відтіснили його на південний захід. У запеклому вирішальному бою на Перепетовому полі війська Юрія Долгорукого були розгромлені, а суздальський князь перестав претендувати на Київське князівство.

Значно пізніше, в 1399 р. і в 1416 р. Київ успішно витримав облоги вже іншого ворога – військ ординців Тимур-Кутлука та Едигея відповідно.

Козацька держава

У квітні 1659 р. московська армія взяла в облогу Конотоп – укріплену фортецю, взяття якої відкривало би шлях до захоплення всієї України. Цілих 70 днів чотирьохтисячний загін Григорія Гуляницького втримував місто проти багатотисячного московського війська Олексія Трубецького, що дало гетьману Івану Виговському змогу зібрати армію та отримати допомогу від Речі Посполитої й Криму. Вирішальні бої відбулися наприкінці червня 1659 р. в передмісті Конотопа, у болотистій місцині річки біля Соснівської переправи. Результатом Конотопської битви став повний розгром московитів. На початку липня 1659 р. вони залишили територію держави Війська Запорозького.

У березні–червні 1668 р. Глухів витримав найтривалішу в своїй історії облогу. Московські гармати рівняли місто з землею, ворог мав більш ніж десятикратну перевагу, але воля козаків до спротиву залишилася незламною. Місто обороняло не більше двох тисяч козаків. Водночас у оборонців була потужна артилерія, захоплена в московитів. Керував гарнізоном сотник Пилип Уманець. Величезна 23-тисячна армія була прикута до Глухова та несла втрати від постійних козацьких вилазок. У цей час до московитів почали доходити чутки про те, що на підмогу лівобережним козакам ідуть правобережні полки гетьмана Дорошенка разом із кримськими татарами. Війська Петра Дорошенка та Алша-мурзи зняли облогу та витіснили московитів за межі Гетьманщини.

НЕПОБОРНА ВОЛНОВАХА

Волноваха: цікаві факти

Місто розташовано на півдні
Донеччини.

Засноване як залізнична станція
в 1881 р.

У 1895 р. на станції побудували
вокзал, наступного року –
паровозне депо.

У 1905 р. станція стала вузловою.

Статус міста Волноваха отримала
в 1938 р.

Українська революція

У 1917 р. Волноваха стає частиною УНР. Під час першої радянсько-української війни населений пункт контролюють союзні з більшовиками загони Нестора Махна. У жовтні 1919 р. на підступах до Волновахи йшли запеклі бої між денікінцями й махновцями, в ході яких контроль над містечком на деякий час перейшов до білогвардійців. Однак через кілька місяців "білі" відступили, й Волноваха знову повернулася до махновців, фактично ставши прикордонною базою аж до її захоплення Червоною армією в 1920 р., коли вона остаточно опинилася під радянською окупацією.

Російсько-українська. Початок

22 травня 2014 р. поблизу Волновахи сталися перші бойові зіткнення бойовиків "днр" з підрозділами 51-ї окремої механізованої бригади. Ця сутичка із терористами стала найкривавішою за кількістю жертв від початку АТО на Сході України... У травні 2018 р. було освячено храм Святого Миколая Чудотворця УПЦ Київського патріархату, побудований на честь загиблих українських воїнів.

7 липня 2014 р., після двох місяців під контролем проросійських терористів з "днр", над містом знову замаяврів український прапор. У серпні–листопаді 2014 р. Волноваха перебувала під артилерійськими обстрілами ворога, поблизу міста точилися бої.

5 грудня 2014 р. під час ударів української артилерії по позиціях російсько-терористичних військ ворог під Волновахою зазнав суттєвих втрат.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

З 24 лютого 2022 р. Волноваха опинилася на лінії фронту. Упродовж двох днів російська армія наступала на місто. Його нещадно обстрілювали з РСЗВ і артилерії... 27 лютого окупантам вдалося захопити Волноваху, але незабаром вони були вибиті з міста українськими воїнами.

Серед військових частин, які боронили Україну під Волновахою, були бійці 53-ї окремої механізованої бригади імені князя Володимира Мономаха.

Організована 5 березня 2022 р. евакуація населення гуманітарним коридором із Волновахи в напрямі Запоріжжя була зірвана через ворожі обстріли. До 11 березня евакуацію населення ворог зривав шість разів, але спільними зусиллями волонтерів, військовиків, співробітників ДСНС, Національної поліції та місцевої влади з міста до 9 березня 2022 р. було евакуйовано близько 4 тис. осіб.

З 11 березня 2022 р. Волноваха окупована російськими військами. Від міста майже нічого не залишилося. Окупанти після запеклих боїв його просто зрівняли з землею, зруйнували всю інфраструктуру.

Центр досліджень воєнної історії
Збройних Сил України

ГОСТОМЕЛЬ, БАТЬКІВЩИНА «МРІЇ»

Гостомель:
цікаві факти

Перша писемна згадка про місто датується 1494 р.

У 1614 р. польський король Сигізмунд III надав Гостомелю магдебурзьке право.

У 1654 році був захоплений московією.

Під час Української революції територія Гостомеля стала частиною проголошеної III Універсалом УНР у складі адміністративно-територіальної одиниці м. Київ.

23 грудня 1898 р. у Гостомелі народився Федір Петрович Артеменко – полковник Армії УНР, «Отаман Орлик» – найвідоміший повстанський отаман Київщини часів Української революції 1917–1921 років.

У Гостомелі розташований аеропорт "Антонов". На цьому летовищі базувався найбільший у світі літак АН-225 "Мрія", який було знищено російськими загарбниками 27 лютого 2022 р.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

24 лютого 2022 р. росія почала атакувати аеродром у Гостомелі. Під час цих боїв українські захисники збили три гелікоптери із 34-х, проте війська РФ встигли висадити десант, зав'язався бій.

Українським військовикам вдалося, застосувавши артилерію та авіацію, вибити ворога з аеропорту.

Проте бої продовжувалися... 3–4 березня бойові сутички тривали на вулицях Гостомеля.

5–11 березня російські війська захопили більшу частину Гостомеля й не дозволили мирним мешканцям евакуюватися з міста.

Центр досліджень воєнної історії
Збройних Сил України

ГОСТОМЕЛЬ, НЕБО ЧЕКАЄ...

На початку березня 2022 р. постійні обстріли та авіаудари російських військ позбавили жителів Гостомеля води, їжі, електроенергії та медикаментів. Безупинні бомбардування також перешкоджали мешканцям отримати гуманітарну допомогу або навіть прибрати трупи з вулиці.

7 березня міський голова Гостомеля Юрій Прилипко разом із кількома іншими волонтерами був убитий окупантами під час роздачі мешканцям їжі та медикаментів. Його тіло росіяни замінували...

13 березня 2022 р. українські військовики атакували загарбників, які намагалися переправитися через річку Ірпінь біля Гостомеля понтонним мостом. Було зруйновано міст і кілька російських автомобілів. 16 березня українські війська розпочали контрнаступ проти російських окупантів у районі Києва включно з Гостомелем. Українські сили змогли прорвати позиції росіян після артилерійських ударів...

35

ДНІВ

Гостомель перебував в окупації

1 квітня 2022 р. російські війська залишили Гостомель.

2 квітня 2022 р. Міноборони України оголосило Гостомель, як і всю Київщину, вільною від російських військ.

У Гостомелі нині триває відбудова зруйнованої критичної інфраструктури та житла.

>\$3

млрд

коштуватиме відновлення «Мрії», яке потребуватиме тривалого часу

ГЕРОЇЧНИЙ МАРІУПОЛЬ

Маріуполь: цікаві факти

Маріуполь – місто на півдні
Донеччини. Значний порт і
промисловий центр України.

Заснований у 1778 р.

13 жовтня 1779 р. Маріуполю
офіційно було надано статус міста.

Донецький академічний обласний
драматичний театр у Маріуполі –
найстаріший в області.
Професійна театральна трупа
в Маріуполі з'явилася наприкінці
70-х років XIX століття.

У 1920 р. у Маріуполі з'явився
перший на Донеччині краєзнавчий
музей – один з найбільших музеїв
в Україні. В основу експозиції
лягли фонди історико-церковно-
археологічного музею, створеного
у 1893 р. при чоловічій гімназії.

У Маріуполі народився
Архип Куїнджі,
видатний український
художник і живописець-
пейзажист.

Українська революція

У 1917 р. Маріуполь став частиною УНР. 30 грудня того ж року був захоплений більшовиками. Унаслідок контрнаступу сил УНР та союзників до міста повернулася українська влада. Упродовж двох наступних років Маріуполь 17 разів переходив під владу різних військово-політичних об'єднань. У 1920 р. в Маріуполі остаточно встановлюється радянська влада.

У вересні 1991 р. над маріупольською міськрадою вперше на Сході України був піднятий український національний прапор.

Російсько-українська. Початок

У 2014 р. Маріуполь завдяки важливому стратегічному значенню стає одним із ключових міст російсько-українського протистояння. З 13 квітня 2014 р. Маріуполь контролювався проросійськими терористичними формуваннями "днр".

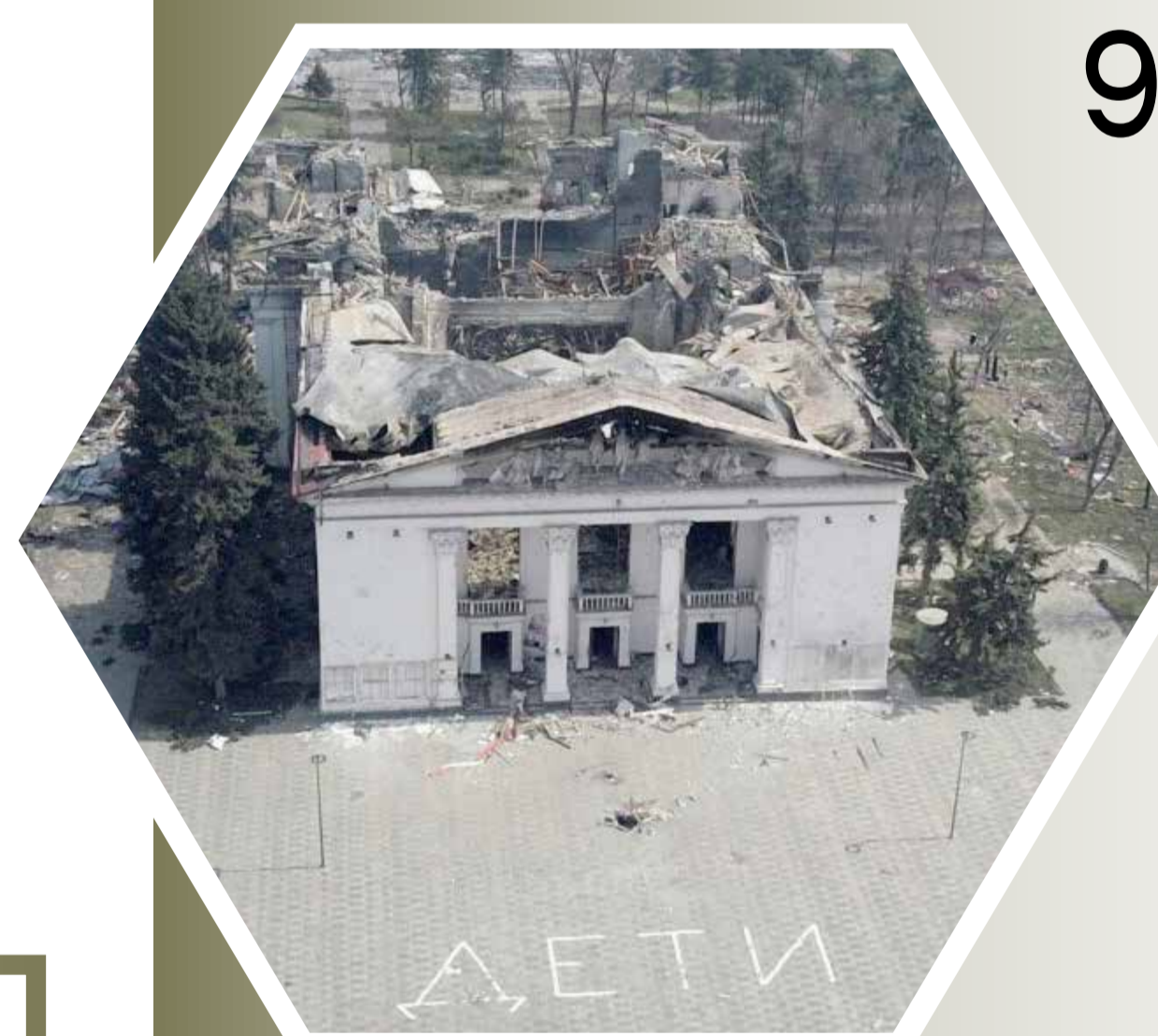
13 червня 2014 року

Маріуполь визволено від терористів,
тим не менше місто залишалося
вразливим для терактів, найбільший
з яких стався 24 січня 2015 р.

У вересні–грудні 2014 р.
поблизу Маріуполя тривали позиційні бої.
10 лютого 2015 р. українські сили в ході
контрнаступу на Широкине відкинули лінію
фронту на 20 км від Маріуполя.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

Уже 25 лютого 2022 р. в Маріуполі тривали бойові дії за всіма напрямками. 27 лютого російські війська наблизилися до західних околиць міста з окупованого Криму, а вже 2 березня Маріуполь був оточений.

9 березня 2022 р. окупанти
авіаударом знищили
пологовий будинок та
лікарню в центрі міста.

6 березня росіяни завдали
авіаудар по Маріупольському
театру, який використовувався
як бомбосховище. До 18 березня
було врятовано близько 130 тих, хто вижив,
проте загальна кількість людей, які могли
перебувати в підвалі під час обстрілів, могла
сягати від 500 до 1200 осіб.

ГЕРОЇЧНИЙ МАРІУПОЛЬ, СТАЛЕВА ФОРТЕЦЯ

21 березня 2022 р. здійснено перший успішний рейс вертольотом до "Азовсталі" та у зворотньому напрямку, до підконтрольної Україні території. До захисників Маріуполя було доставлено провізію та вивезено до Дніпра поранених.

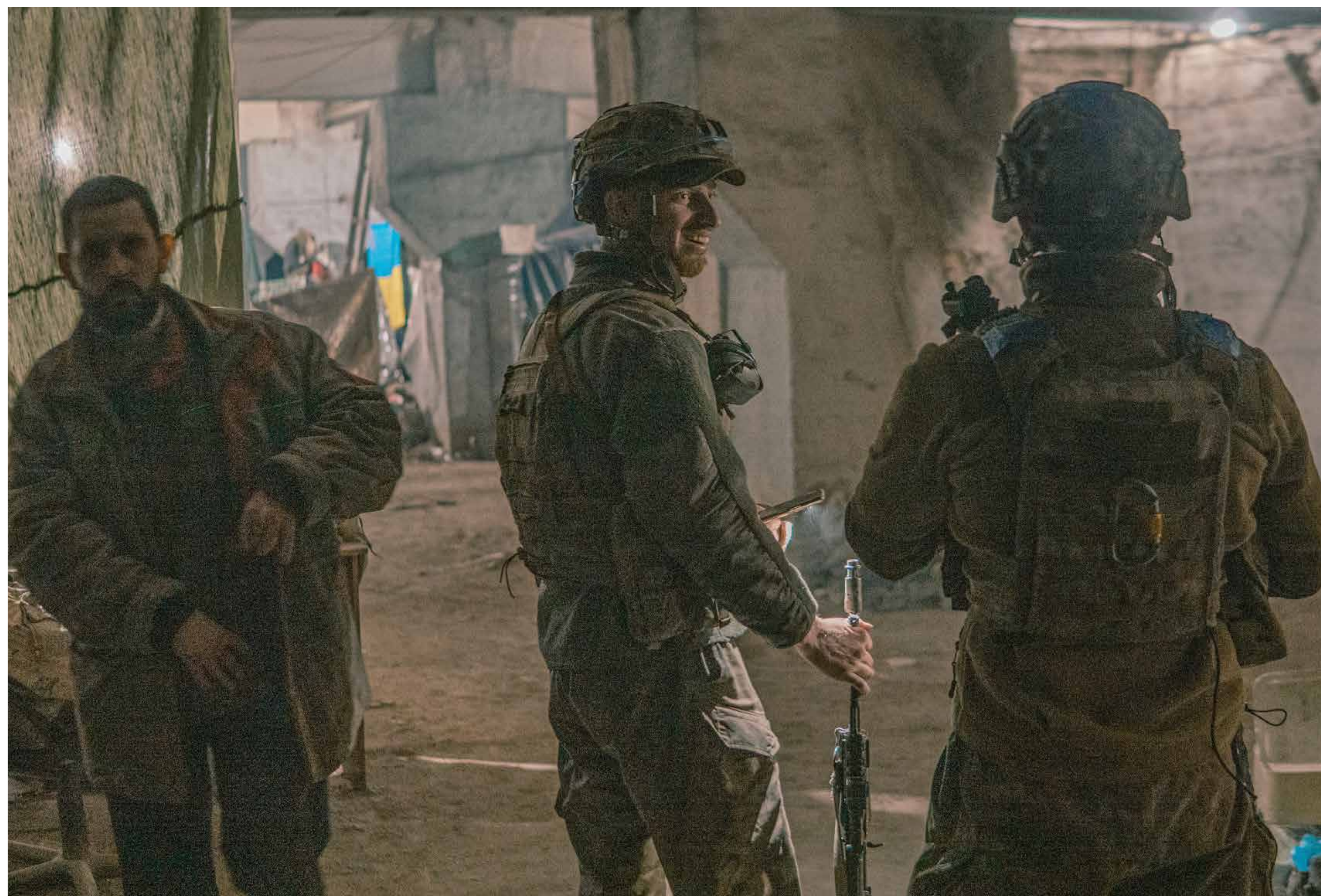
10 квітня, через понад місяць після початку вторгнення, російським силам удалося повністю взяти в облогу українських військовиків, що залишилися на території комбінату "Азовсталь". Дії росіян на території

"Азовсталі" спричинили гуманітарну катастрофу: українські оборонці, які опинилися замкненими в підземеллях заводу разом із цивільними, відчували гостру нестачу води, їжі, лікарських засобів, боєприпасів. Але попри це "Азовсталь" залишався головним осередком українського опору в оточеному Маріуполі та укриттям для тисячі цивільних мешканців міста. Російська армія щоденно бомбардувала і намагалася штурмувати територію заводу та відмовлялась відкрити гуманітарні коридори для виходу цивільних.

Уночі 11 квітня 2022 р. з території заводу "Азовмаш" здійснила прорив група танкового батальйону 17-ї окремої танкової бригади імені Костянтина Пестушка під керівництвом підполковника Олега Грудзевича. На двох танках та бронетранспортері з оточення вийшло 16 воїнів, які через 10 днів дісталися позицій ЗСУ.

13 квітня сили оборони "Азовсталі" поповнили військовослужбовці 36-ї окремої бригади морської піхоти імені контрадмірала Михайла Білінського, які прорвалися з оточення на металургійному комбінаті імені Ілліча.

3 травня 2022 р. ворог розпочав штурм заводу "Азовсталь". Перед штурмом російська авіація бомбила комбінат. 4 травня росіянам вдалося прорватися на територію "Азовсталі".

86

ДНІВ

тривала оборона Маріуполя – з 24 лютого до 20 травня 2022 року

[82 дні у повному оточенні]

з 20 травня 2022 року

Маріуполь перебуває під окупацією – місто практично повністю знищено загарбниками

16 травня 2022 р. мініборони росії розповсюдило інформацію про відкриття гуманітарного коридору для українських військових з "Азовсталі". Розпочалася евакуація українських військових – зокрема до медичного закладу вивезли 53 важкопоранених українців, які героїчно тримали оборону на заводі "Азовсталь".

Сковування українськими захисниками основних сил противника навколо Маріуполя завадило агресору реалізувати план щодо швидкого захоплення Запоріжжя, виходу на адміністративний кордон Донецької та Запорізької областей для створення умов щодо оточення наших військ.

НЕЗДОЛАННИЙ ХАРКІВ. ФОРПОСТ СВОБОДИ

Харків: цікаві факти

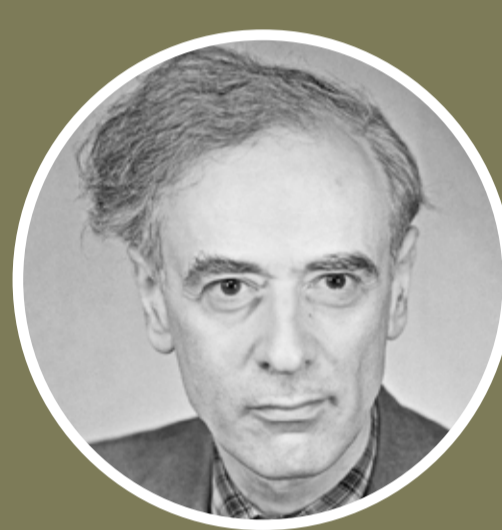
Перша відома писемна згадка про місто Харків датується 1656 р.

Першим населенням Харкова вважаються козаки, які приходили на ці землі разом із сім'ями.

У 1923 р. в Харкові був побудований перший в Україні аеропорт.

У Харкові у 1928 р. побудований перший хмарочос України – висота будівлі Держпрому складає 63 метри.

Харківська площа Свободи – найбільша в Україні, шоста в Європі і дванадцята в світі. Її площа майже 12 гектарів.

В Харкові народилися нобелівські лауреати:

фізик Лев Ландау, біолог Ілля Мечников та економіст Саймон Кузнець.

Український визвольний рух

Під час Другої світової війни в Харкові діяла ОУН.

У грудні 1941 р. українські патріоти змогли організувати декілька маршів по місту з оркестром і виконанням патріотичних українських пісень.

ЦІКАВИЙ ФАКТ

Саме у Молодіжному парку Харкова в 1992 р. з'явився перший у східній Україні Пам'ятний камінь на честь воїнів УПА.

Українська революція

У грудні 1917 р. Харківська міська дума проголосувала "за" приєднання до УНР і визнала владу Центральної Ради.

23 грудня 1917 р. Харків захопили більшовики.

8 квітня 1918 р. українські війська (серед інших – Запорізький полк під проводом Петра Болбочана) в союзі з німецькою армією визволили Харків від більшовиків.

У листопаді 1918 р. в місто увійшли війська Директорії УНР, але в січні 1919 р. Харків знову окупували більшовики.

У червні 1919 р. місто зайняли російські війська генерала Антона Денікіна. 3 грудня 1919 р. в Харкові остаточно утверджується радянська влада, місто стає столицею УСРР.

Майдан

19 листопада 2013 р. прихильники європейської інтеграції України збираються на площі Свободи. Наступного дня центр протестів переміщується до пам'ятника Тарасу Шевченку.

23 лютого 2014 р. в Харкові розпочинаються сутички Євромайдану із сепаратистами. У квітні проросійські провокатори незаконно намагаються проголосити "Харківську народну республіку". У травні подальші спроби проросійських сил ідуть на спад.

28 вересня 2014 р. у Харкові відбувається повалення пам'ятника Леніну.

НЕЗДОЛАННИЙ ХАРКІВ. ФОРПОСТ СВОБОДИ

24 лютого – 11 вересня 2022 року
тривали бої
за Харків

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

24 лютого 2022 р. близько 04:00 росія почала широкомасштабне вторгнення в Україну. Харківщина має спільний кордон з рф, тому однією з перших прийняла на себе удар. Окупанти прорвали кордон, зокрема у пункті пропуску "Гоптівка", і вдарили по кількох об'єктах у Харкові.

Близько 11:00 вже почалися бої на Окружній дорозі Харкова.

27 лютого російський спецназ на броневих автомобілях через Лісопарк прорвався до Харкова. Росіяни хотіли взяти під контроль основні транспортні розв'язки й закріпитися до підходу основних сил. Наші оборонці ліквідували кілька груп росіян по всьому Харкову, зокрема в школі №134, де була заблокована група ГРУ рф. Це був перший і останній раз, коли загарбники прорвалися до міста.

За час широкомасштабного
російського вторгнення в Україну
Харків зазнав значних руйнувань

> 5 000 > 150 000

житлових
будинків
зруйновано
та пошкоджено

харків'ян втратили
своє житло
внаслідок ворожих
обстрілів

298 об'єктів освітньої та медичної сфери
зазнали руйнацій за час воєнних дій

107
дитячих
садків

131
загальноосвітніх
та позашкільних
закладів

12
закладів
охорони
здоров'я

1 березня 2022 р. загарбники обстріляли центр Харкова, зокрема великий вибух стався на площі Свободи біля будівлі ОДА, друга ракета влучила в саму будівлю. Російські ракети також влучили в одну із міських лікарень.

2 березня російські літаки скинули бомби на будівлі обласних управлінь СБУ та поліції, казарми Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харківську міську раду, Палац праці, корпус економічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

5 березня 2022 р. під Харковом підрозділи ЗС України перейшли в наступ – ворог відступив.

21 березня ворог 84 рази обстріляв Харків. Росіяни задіяли ствольну артилерію, РСЗВ, танки та міномети. Під вогнем знову опинилися практично всі райони міста...

У кінці квітня українські війська перейшли в перший масштабний контрнаступ на Харківщині, який тривав до середини травня. Це дозволило відтіснити армію рф від Окружної дороги, а також припинити обстріли Харкова зі ствольної артилерії з боку ворога.

> \$9.9
млрд

потрібно
на відновлення
Харкова від наслідків
російської агресії

НЕЗЛАМНИЙ ХЕРСОН

Херсон: цікаві факти

Антична назва «Херсонес» – від давньогрецького діалектного слова chersonesos «півострів, берег».

1778 р. вважається офіційною датою заснування Херсона.

У Херсоні знайдено скіфське поховання IV–III ст. до н. е.

У 1737 р., під час російсько-турецької війни на території сучасного Херсона було побудовано укріплення Олександр-Шанц, яке за Нової Січі було центром Інгульської паланки. З 1776 р. тут було поселення колишніх запорізьких та полтавських козаків – Пікінерський Полк.

На суднобудівних заводах Херсона було вперше в світі застосоване будівництво сухих доків.

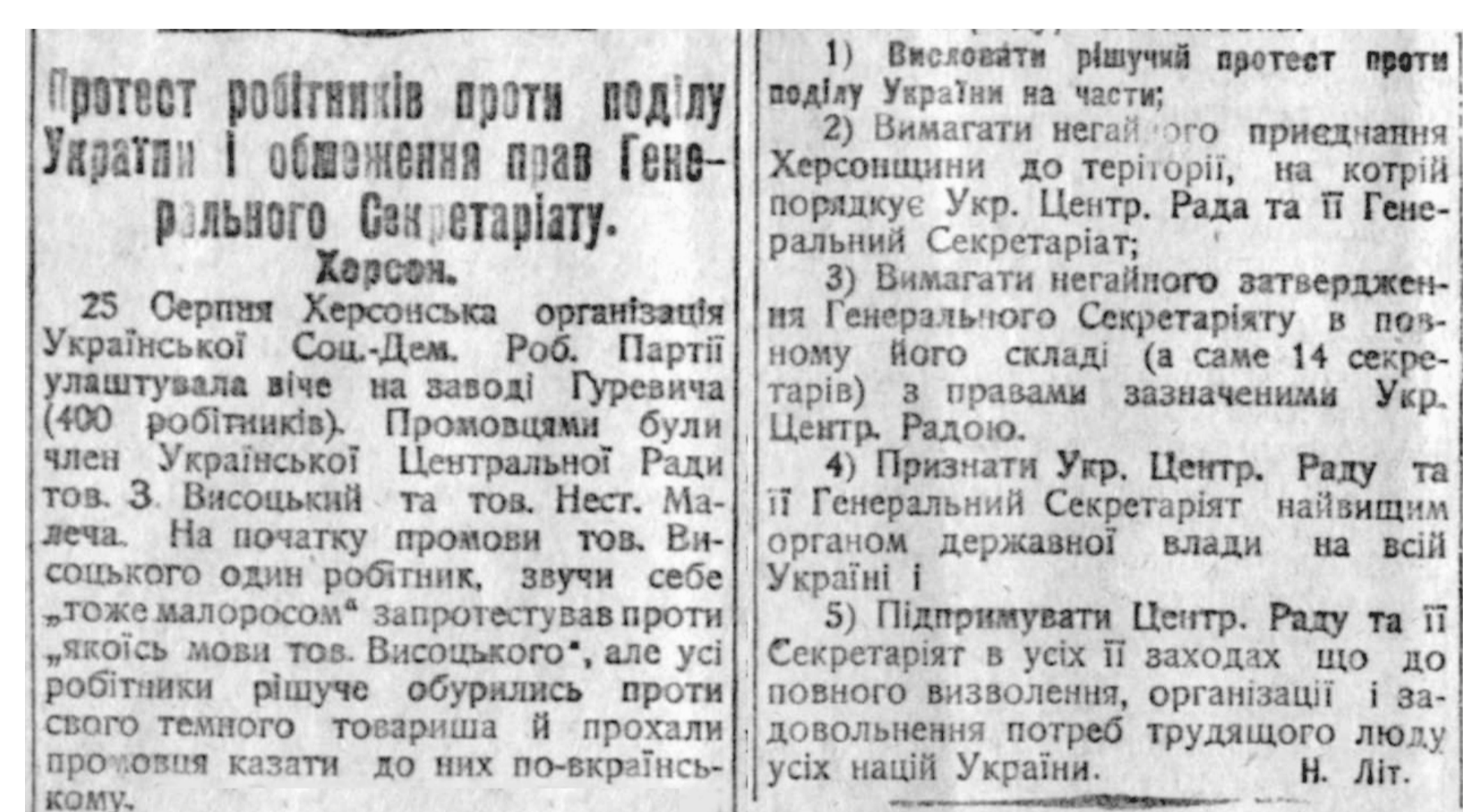
З 2014 р., унаслідок окупації Криму росією, в Херсоні почало базуватися Представництво Президента України в АР Крим.

У Херсоні народився

Олекса Алмазов,
український військовий
і громадський діяч,
генерал-хорунжий
Армії УНР.

Українська революція

У червні 1917 р. в Херсоні проголошено українську владу. Того ж року в місті створено першу українську політичну організацію "Українська Хата", яка стала кузницею українських державотворчих процесів на Херсонщині.

10 грудня 1917 р. Херсон став невід'ємною складовою УНР.

18 січня 1918 р. місто захопили більшовики. Цей період тривав два місяці. У квітні 1918 р. австро-угорські війська за допомогою Українських Січових Стрільців взяли Херсон.

29 січня 1919 р. в місто прибули британо-франко-грецькі війська. У березні 1919 р. Херсон захопили більшовицькі загони Н. Григор'єва. З 13 серпня 1919 р. місто перейшло під контроль білогвардійських військ генерала А. Денікіна.

У квітні 1920 р. Херсоном остаточно заволоділа Червона армія. У місті була встановлена радянська влада.

Український визвольний рух

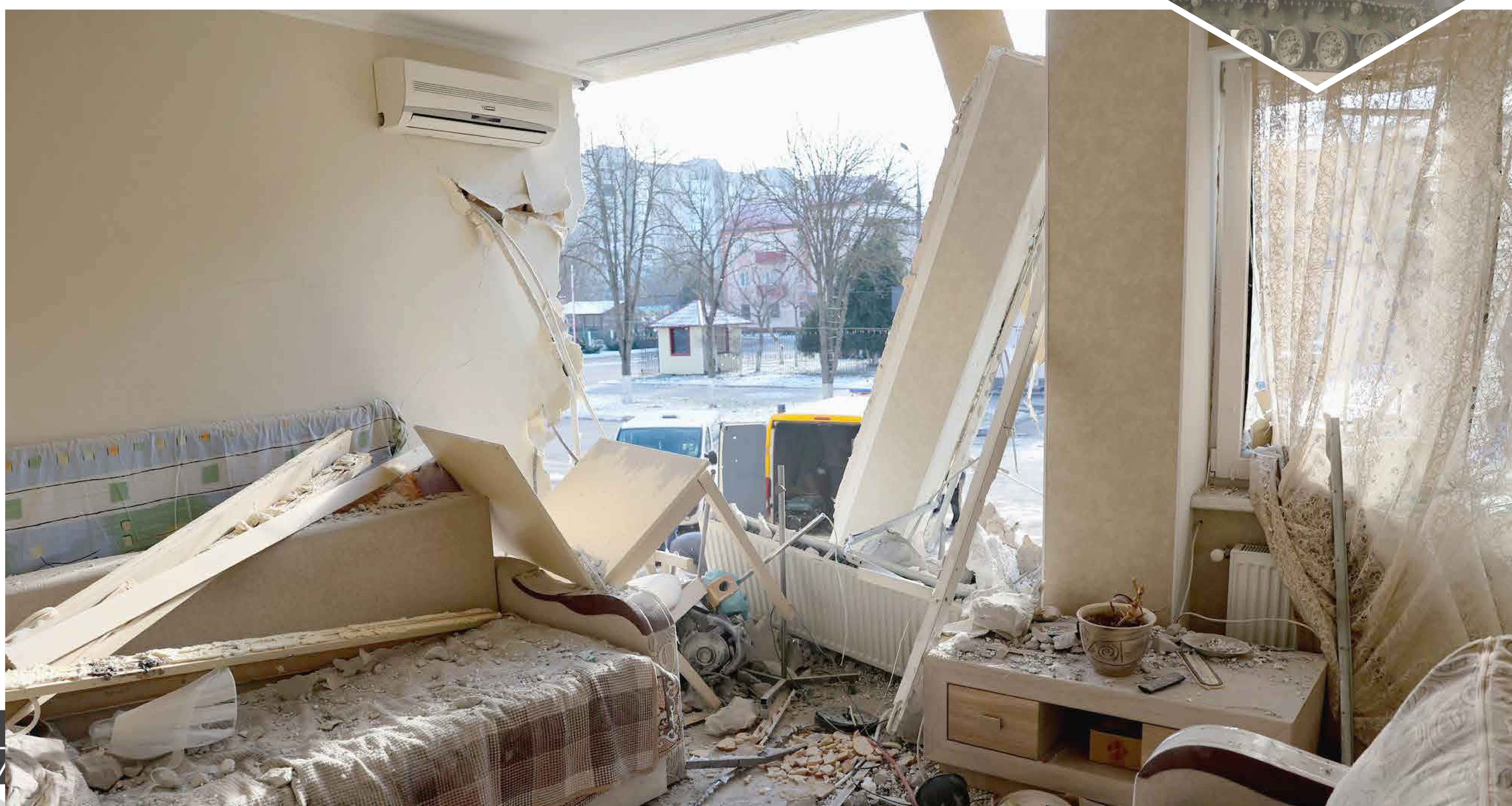
Під час Другої світової війни в Херсоні активно діяла ОУН (р). Її окружний провід очолював Богдан Бандера (рідний брат Степана Бандери). Під прикриттям діяльності загонів самооборони, дозволених німецькою окупаційною владою, проводилися патріотичні зібрання, на які збиралося до двох тисяч осіб.

У листопаді 1942 р. організаційну мережу ОУН (р) в місті було повністю ліквідовано німцями.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

Бойові дії в районі Херсона розпочалися 24 лютого 2022 р.

Херсонський напрям став однією з найгарячіших точок у російсько-українській війні. Наступ російських окупантів розгортався з півдня, з напрямку тимчасово окупованого Кримського півострова. 26 лютого близько опівдня українські війська відійшли від Антонівки. У місті активізувалися російські диверсанти.

ХЕРСОН - ЦЕ УКРАЇНА

З 24 лютого 2022 року Херсон перебуває під постійними обстрілами, руйнуються житлові будинки, заклади освіти, культури, охорони здоров'я тощо*

 > 2600

житлових будинків
зруйновано та пошкоджено

145 об'єктів освітньої та медичної сфери зазнали руйнацій за час воєнних дій

 ~2600

будинків підтоплені унаслідок підриву греблі Каховської ГЕС

 5

вищих навчальних закладів

 79

загальноосвітніх та позашкільних закладів

 145

об'єктів інфраструктури зруйновано та пошкоджено

 29

дитячих садків

 32

закладів охорони здоров'я

[*станом на липень 2023 року]

- ◆ 27 лютого Херсон фактично був заблокований російськими військами.
- ◆ 1 березня російські підрозділи прорвалися до міста.
- ◆ 2 березня Херсон був окупований.

У місті пройшла серія масштабних мітингів з гаслами "Херсон – це Україна" проти російської окупації.

- ◆ 5 березня 2022 р. кілька тисяч мешканців міста вийшли на його центральну площу.
- ◆ 6 березня жителі Херсона вийшли на вулиці з українськими прапорами. Вони співали гімн України та скандували гасла проти армії путіна.

11 листопада 2022 року Збройні Сили України звільнили Херсон від російських окупантів

254 дні перебував Херсон під російською окупацією

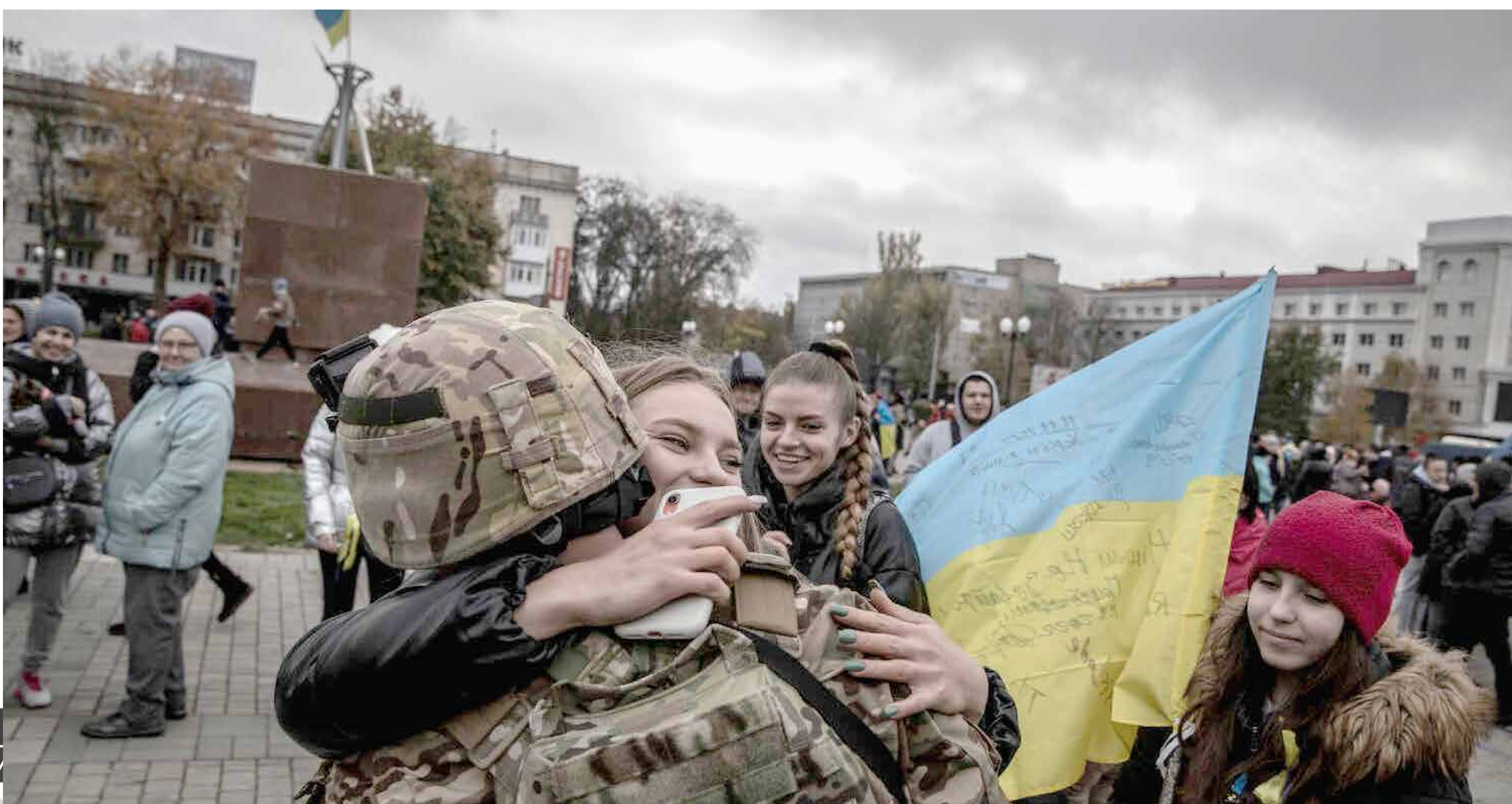
Валерій Залужний,
генерал, Головнокомандувач
Збройних Сил України:

«За кожним так званим "жестом доброї волі" противника стоять колосальні зусилля наших військ. Так само, як ворог відходив з Києва та Харківщини, залишав острів Зміїний, вихід із Херсона – це результат наших активних дій».

Від початку листопада 2022 р. рашисти розпочали підготовку до відступу.

Третього листопада з будівлі Херсонської ОДА було прибрано окупаційний прапор та блокпости поблизу.

Перед відступом російська армія підірвала об'єкти інфраструктури (ТЕЦ, телевежу з центрами мовлення, розподільчу станцію облэнерго), залишивши місто без води, світла, тепла та зв'язку, вивезла до Криму експонати краєзнавчого та художнього музеїв, забрала кілька пам'ятників історичним діячам, розграбувала комунальне майно тощо.

ВІДВАЖЛИЙ ЧЕРНІГІВ

Чернігів: цікаві факти

Чернігів належить до найдавніших міст України – перша писемна згадка про місто датується 907 р.

У часи Середньовіччя – одне з найбільших міст Європи, столиця Чернігівського князівства, до володінь якого належали Кубань, Керченський півострів, Муром, Рязань, частина нинішнього Підмосков'я.

1623 р. Чернігів одержав Магдебурзьке право, а за Козацької держави Богдана Хмельницького став головним містом Чернігівського полку.

1700 р. у місті був заснований Чернігівський колегіум, який став одним з перших вищих навчальних закладів на Лівобережжі України.

Чернігівський колегіум вважається перлиною архітектури у стилі українського бароко.

У Чернігові знаходяться Антонієві печери – унікальний підземний архітектурний комплекс, заснований на початку XI ст.

У Чернігові народився Борис Чміль, командир полку 3-ї Залізної дивізії Дієвої армії УНР.

Українська революція

Восени 1917 р. влада в Чернігові перейшла до рук Української Центральної Ради.

- ◆ 1 лютого 1918 р. Чернігів захопили більшовики.
- ◆ 12 березня 1918 р. Чернігів повернувся під владу уряду УНР, але знову був окупований більшовиками в січні 1919 р.
- ◆ У жовтні–листопаді 1919 р. місто було під деніківцями.
- ◆ З кінця 1919 р. в Чернігові утверджується радянська влада.

Майдан

Чернігів приєднався до Євромайдану вже 22 листопада 2013 р. Цього дня під будинком Чернігівської ОДА зібралося близько сотні громадян.

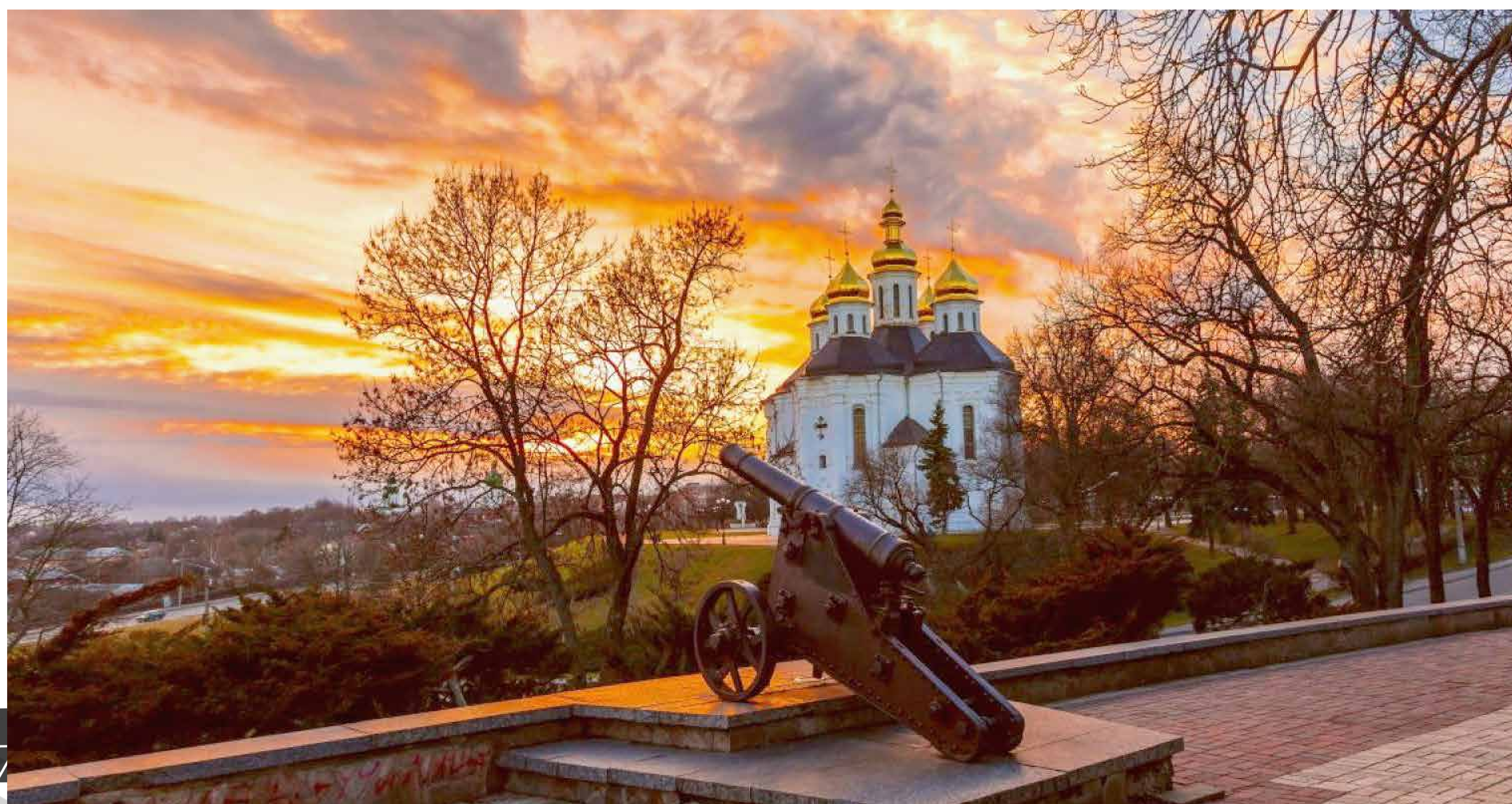
7 грудня 2013 р. був мітинг, на якому було до 1000 осіб.

20 лютого 2014 р. на молебні про Небесну Сотню в Чернігові зібралася багатолюдна площа людей.

Український визвольний рух

На Чернігівщині під час Другої світової війни завдяки діяльності українських патріотів почали створюватися умови для розгортання українського визвольного руху. Провід ОУН і командування УПА робили все можливе для розбудови бойового підпілля та захисту українського населення від окупантів.

ЧЕРНІГІВ. ПІВНІЧНИЙ ФОРПОСТ

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

На підступах до Чернігова на трасі Ріпки – Чернігів першими в бій із російськими загарбниками вступили воїни 1-ї окремої танкової бригади. Вдалими діями з засідок, при підтримці вогню артилерії, танкісти нанесли втрати передовим підрозділам ворога. Це дозволило Чернігівському гарнізону підготувати оборонні позиції та організовано вступити в бій із загарбниками. Своєчасне зайняття підрозділами Чернігівського гарнізону бойових порядків навколо міста забезпечило організований відхід на його околиці 1-ї окремої танкової бригади.

Станом на 23 березня 2022 р. місто, після трьох тижнів безперервних обстрілів, перебувало на межі гуманітарної катастрофи. Чернігів став одним з найбільш зруйнованих міст України на початку широкомасштабного вторгнення росії в Україну.

Уночі з 22 на 23 березня внаслідок російського авіабомбардування було підірвано автомобільний міст через р. Десна, який слугував сполученням із Києвом та всією Україною, що вкрай загострило ситуацію.

Російські війська підступили до Чернігова та, не маючи змоги його захопити, почали масований обстріл цивільної інфраструктури.

38 днів старовинне місто потерпало від авіаударів та артилерійських обстрілів, виживало майже в блокаді без води, світла, зв'язку.

Місцеві мешканці не просто не здавалися, а чинили завзятий опір.

Проте іншого вибору не було: взяли б Чернігів, а звідти – всього дві години до Києва.

З 24 лютого 2022 року Чернігів перебував під постійними обстрілами, російська армія руйнувала житлові будинки та інфраструктуру міста

3 890
житлових будинків
зруйновано та пошкоджено

801
об'єкт інфраструктури
зруйновано та пошкоджено

127 об'єктів освітньої та медичної сфери зазнали руйнацій за час воєнних дій

7 вищих навчальних закладів

33 загальноосвітніх та позашкільних закладів

2 заклади соціального захисту

18 закладів у сфері культури та спорту

37 дитячих садків

30 закладів охорони здоров'я

24 лютого – 3 квітня 2022 року тривали бої за Чернігів

[станом на липень 2023 року]

БУЧА. ТРАГЕДІЯ, ВІДОМА НА ВЕСЬ СВІТ

Буча: цікаві факти

Буча – мальовниче місто на Київщині, засноване в 1901 р. Назву місту дала однойменна місцева річка. В давнину вона піднімала «бучу» – так називали корінну воду, яка навесні, під час танення льоду, піднімалася вище звичайного рівня.

Уперше в писемних джерелах Буча згадується в 1630 р. як село Яблунька, що розташувалось на лівому березі річки Буча.

У 2001 р. затверджено герб і прапор Бучі.

З 2005 р. фінальні концерти міжнародного фестивалю «Прем'єра пісні» проходили в місті Буча.

У 2007 р. Бучі присвоєно статус міста.

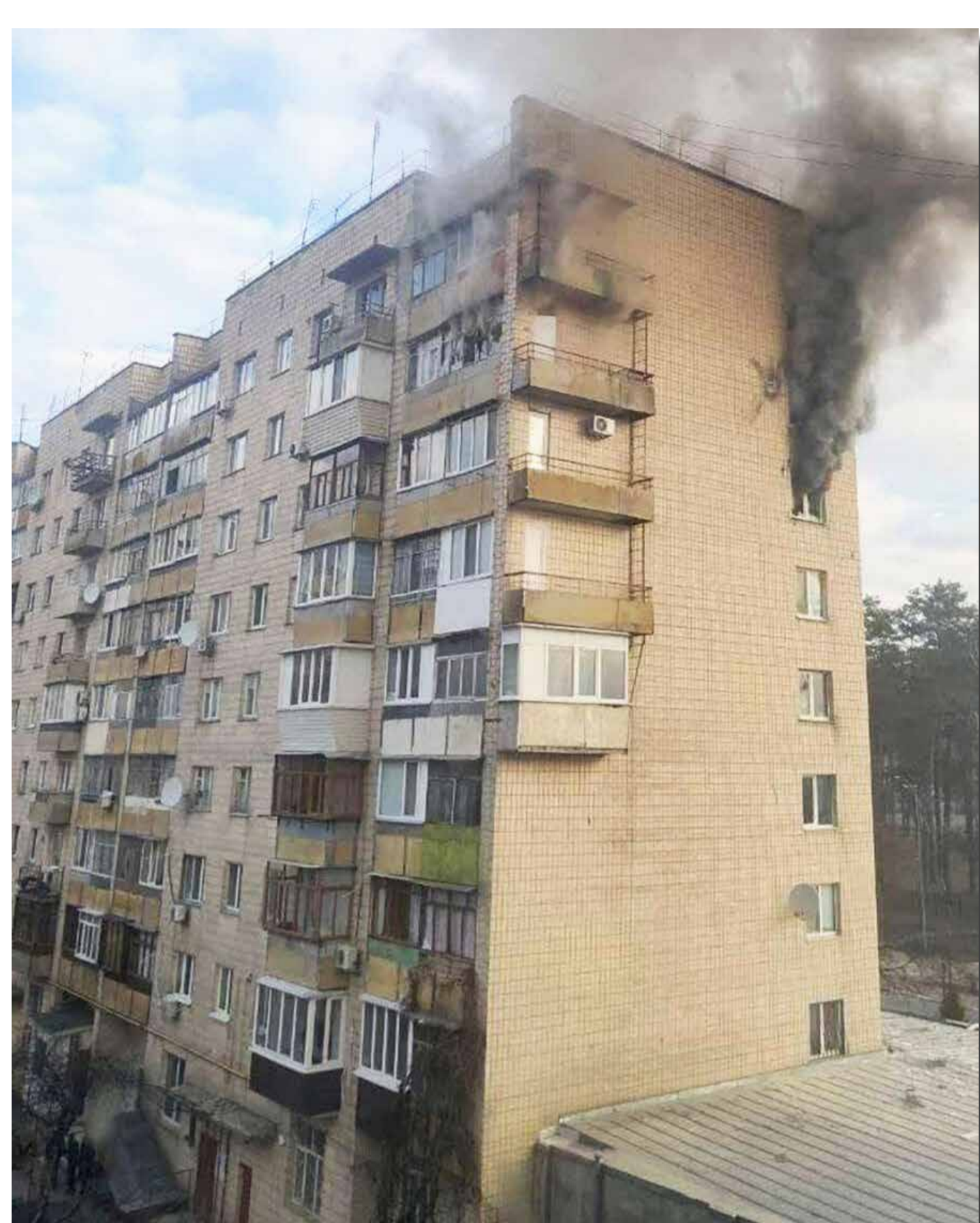
У Бучі жив український художник, засновник Київської школи живопису Микола Мурашко.

Українська революція

У 1917 р. Буча стала частиною УНР. Під час першої радянсько-української війни опиняється під контролем більшовиків, але згодом деокупується українською владою в ході контрнаступу. У ході другої радянсько-української війни опиняється під контролем більшовиків.

24–25 лютого 2022 року

під час операції росіяні із захоплення аеропорту “Антонов” у Гостомелі в Бучі постраждали перші будинки.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

27–28 лютого 2022 р. відбувся перший бій за місто, в результаті якого колону російської техніки було розбито вщент на вулиці Вокзальній, що з'єднує Бучу з Ірпенем. Цими днями російська артилерія обстрілювала місто, пошкодивши кілька будинків, будівель та іншу інфраструктуру. Також росіяни помилково атакували БРДМ-2, встановлений на постаменті як пам'ятник воїнам-афганцям.

Українським військам довелося зруйнувати міст, що з'єднує Бучу та Ірпінь, щоб не допустити входу в Ірпінь більшої кількості російських військ...

28 ДНІВ перебувала Буча під російською окупацією

За цей час окупанти скоїли "Бучанську різанину" – масове вбивство українського цивільного населення, що супроводжувалося викраденням, тортурами, згвалтуваннями, зокрема дітей, та мародерством.

- 3 березня 2022 р. росіяни розпочали операцію з захоплення Бучі, завівши колони військової техніки з трьох боків.
- 3 березня 2022 р. з Бучі було евакуйовано понад 1500 жінок і дітей потягом та ще 250 – автобусами. Однак ця евакуація була ускладнена через руйнування залізничних колій і деяких маршрутів, а також триваючими бойовими сутичками.
- 5 березня ворог закріпився та увійшов до будівлі Бучанської міської ради.
- 6 березня російські війська активізували обстріл міста, вбивши велику кількість мирних жителів.
- 10–14 березня місцева влада повідомила про організовану евакуацію населення, проте окупанти перешкоджали вивезенню людей.
- 23–27 березня ЗС України взяли в кільце Ірпінь, Гостомель і Бучу – бої в області посилюються.
- 31 березня Буча була звільнена від російських загарбників.

ІРПІНЬ. УКРАЇНСЬКИЙ ПАРНАС

Ірпінь: цікаві факти

Засновані у 1902 р. – саме тоді у газеті «Кієвлянин» згадується про роз'їзд Ірпінь, який поклав початок сучасному місту. Трохи раніше, у зв'язку з будівництвом у 1898 році залізниці Київ – Ковель біля залізничного мосту через річку Ірпінь виникло поселення – станція Ірпінь.

Ще за часів Русі по річці Ірпінь проходив кордон між двома давньослов'янськими племенами – полянами і древлянами.

У 1686–1793 рр. по річці Ірпінь пролягав кордон між московськими та польськими володіннями в Україні.

В Ірпені побудовано найбільший в Україні парк дерев'яних скульптур.

В Ірпені народився видатний композитор, член Спілки композиторів України Костянтин Скороход, який створив низку творів, що належать до жанрів класичної та популярної музики.

Ірпінь одержав неофіційну назву “Український Парнас”, адже тут мешкала велика кількість відомих українських письменників та поетів: Андрій Малишко, Микола Бажан, Володимир Сосюра, Остап Вишня, Олександр Довженко, Павло Тичина, Олесь Гончар, Степан Олійник, Дмитро Павличко, Павло Загребельний та багато інших.

Українська революція

У 1917 р. Ірпінь став частиною УНР.

У лютому 1918 р. в місті відбувалися бої Січових Стрільців із більшовицькими загонами. Січовикам вдалося розгромити більшовиків та зайняти залізничний міст через річку Ірпінь.

2 березня 1918 р. до міста вступили уряд УНР і Центральна Рада.

За результатами другої радянсько-української війни Ірпінь опинився під більшовицькою окупацією.

10

ХВИЛИН

стільки в середньому складає час на дорогу від Києва до Ірпеня автівкою

10 ХВИЛИН відділяли російські війська від того, щоб розпочати масштабні бої на вулицях української столиці – Києва.

Російсько-українська.

Широкомасштабне вторгнення

- ◆ 24 лютого 2022 р. місто вперше зазнало російських обстрілів.
- ◆ 25 лютого українські війська знищили російську колону, яка прямувала до Ірпеня.
- ◆ 27 лютого російські війська прорвалися з Бучі в бік Ірпеня, розпочалися бої за Ірпінь. У центрі міста зав'язався бій, українська піхота протистояла російським десантникам. Росіяни намагалися прорватися через місто, але отримали відсіч українських захисників. Жорстокі бої точилися в районі ТРЦ “Жираф”, розташованому між Бучею та Ірпінем.
- ◆ 5 березня колона російської техніки, яка з Ірпеня йшла на Стоянку для прориву на Гореничі, була розбита з повітря.
- ◆ 6 березня російські війська контролювали частину Ірпеня.

ІРПІНЬ. НЕЗДОЛАНЕ МІСТО

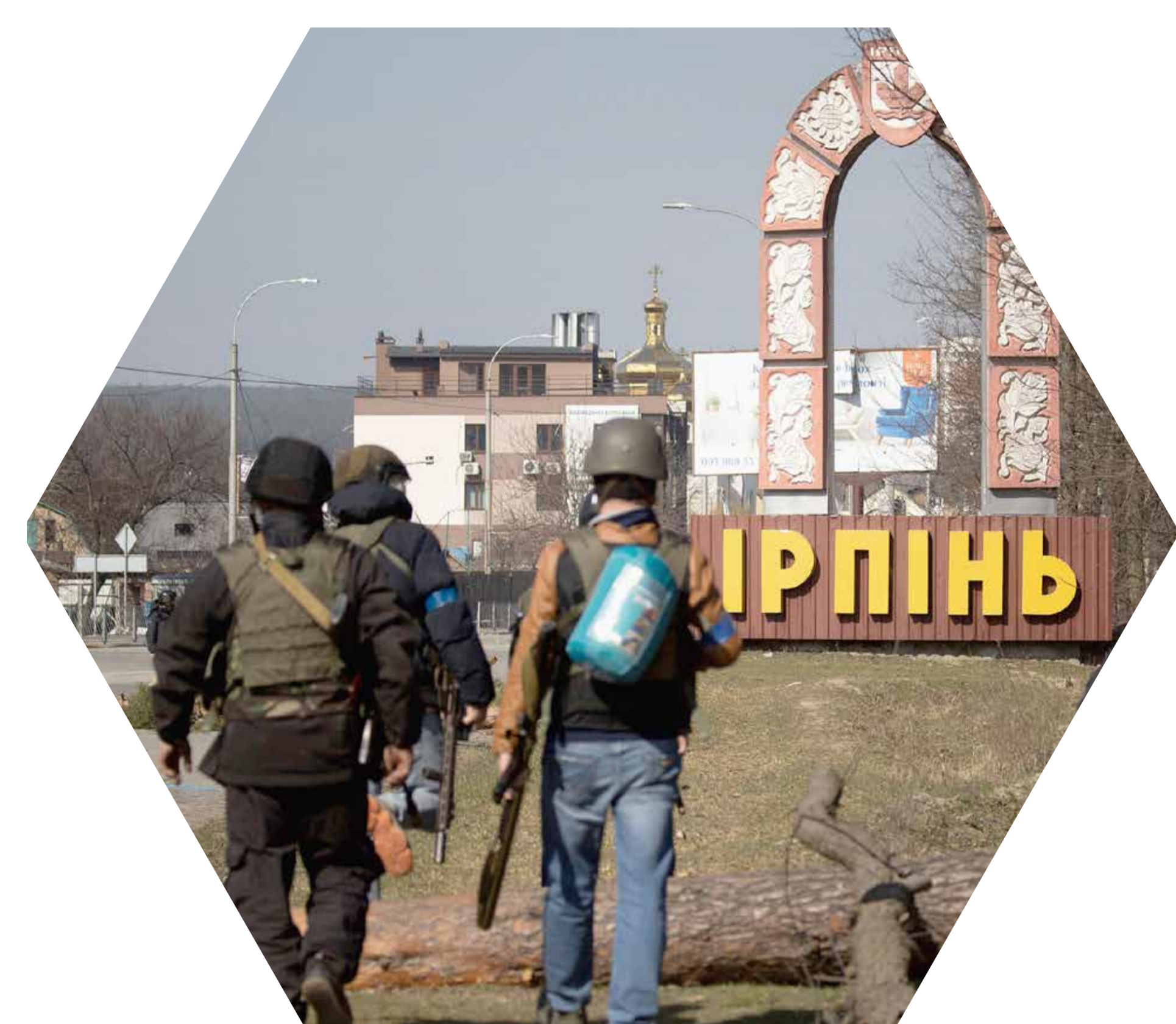
7 березня 2022 року мешканці Ірпеня кидають власні автомобілі на зруйнованому мосту та залишають місто, пішки переходячи через річку.

За дві години з міста вийшло близько 2000 людей.

Люди тікали через поле з Ірпеня просто під обстрілами. Вони розказують, що у Бучі, Ірпені та Гостомелі дуже страшно: росіяни заходять у їхні домівки, підпалюють оселі, розстрілюють людей просто на вулицях.

8 березня 2022 року Олександр Маркушин, міський голова Ірпеня отримав повідомлення від окупантів із погрозами життю і здоров'ю та фактичною вимогою повної здачі міста.

Відповідь Олександра Маркушина була категоричною: "Роблю окупантам зустрічну публічну пропозицію – протягом 24 годин залишити територію Ірпінської громади і зберегти життя та здоров'я кількох тисяч російських солдат-строковиків, яких вдома чекає мама, сестра, дочка, бабуся, кохана".

22 березня Ірпінь на 70 % контролювався українськими захисниками.

26 березня бійці 72-ї окремої механізованої бригади імені Чорних Запорозжців та 80-ї окремої десантно-штурмової бригади знищили окупантів, які прагнули прорватися до Києва. Завдяки цьому українські військовики затиснули загарбників у "котел" у напрямі Ірпеня та довколишніх населених пунктів, продовжуючи відтіснити ворога від української столиці.

28 березня 2022 року українські захисники визволили Ірпінь.

23 дні перебували в Ірпені російські війська.

За час широкомасштабного російського вторгнення в Україну Ірпінь зазнав значних руйнувань

3 245

житлових будинків зруйновано та пошкоджено

16 358

мешканців Ірпеня втратили своє житло внаслідок бойових дій

3 959

об'єктів інфраструктури зруйновано та пошкоджено

ПОШКОДЖЕНО

11 закладів охорони здоров'я

6 міських водопомпових станцій

5 каналізаційно-насосних станцій

22 об'єкти освіти

35 котелень
[2 міські котельні зруйновано повністю]

НЕСКОРЕНИЙ МИКОЛАЇВ

Миколаїв: цікаві факти

Миколаїв заснований у 1789 р. Перші 45 років свого існування місто не мало назв вулиць.

В добу бронзи (XII–X ст. до н.е.) на місці сучасного Миколаєва існувало велике поселення, яке ототожнюють з "містом мужів киммерійських", згаданим в епосі Гомера.

У 1821 році в місті відкрилася обсерваторія. Вона є однією з найстаріших обсерваторій Східної Європи та має власний меридіан в міжнародних астрономічних атласах.

Інгульський міст – перший міст в Миколаєві, що розташований на злитті річок Інгул та Південний Буг. Міст розвідний, а його підйомна частина – найбільша в Європі.

Візитівкою Миколаєва є Музей суднобудування та флоту. Це – єдиний музей подібної тематики в Україні.

У Миколаєві народився Микола Аркас (молодший) – командир полку Дієвої армії Української Народної Республіки, завідувач особистою охоронною командою гетьмана Павла Скоропадського, військовий комендант Києва.

Николаевъ — Nikolaïev.
Соборная улица: — Rue Sobornaïa.

Українська революція

У 1917 р. Миколаїв став частиною УНР та земським центром Помор'я. Під час першої радянсько-української війни місто опинилося під радянською владою.

У 1918 р., після українського контрнаступу, в місті перебували союзні війська гетьмана Павла Скоропадського... Радянська влада утвердилася лише в 1920 р.

Український визвольний рух

Під час Другої світової війни в місті діяв осередок ОУН. Підпілля охоплювало різні верстви населення, значна робота проводилася серед інтелігенції. Особливу увагу обласний провідник звертав на роботу серед працівників миколаївських суднобудівних заводів.

Місцеві підпільники масово поширювали друковані видання ОУН, серед яких були листівки, газети, часописи й книги, які потрапляли сюди із Дніпропетровська, де розміщувався Крайовий провід Південноукраїнських земель. В середньому, впродовж календарного місяця підпільні видання потрапляли до Миколаєва 2-3 рази.

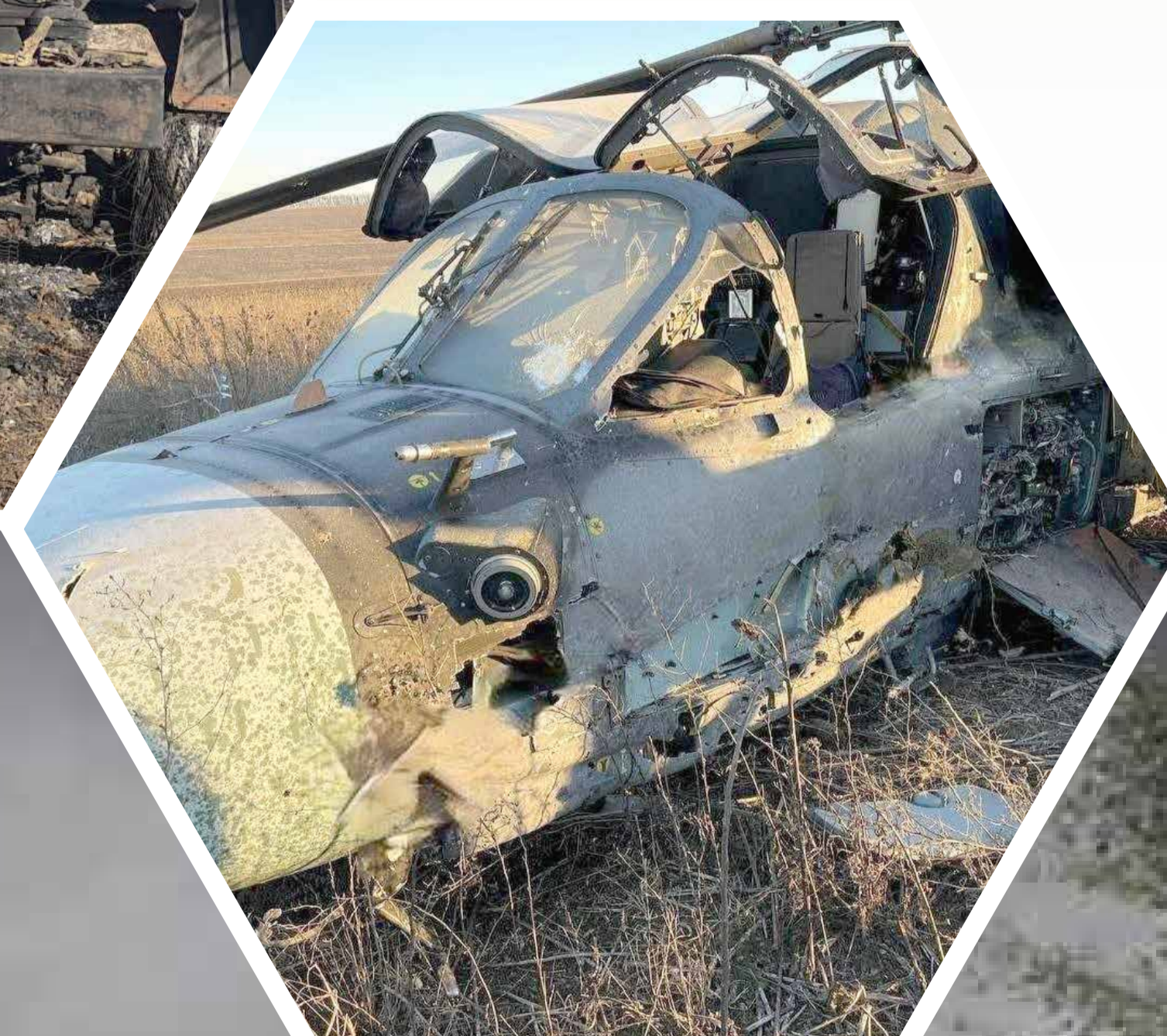
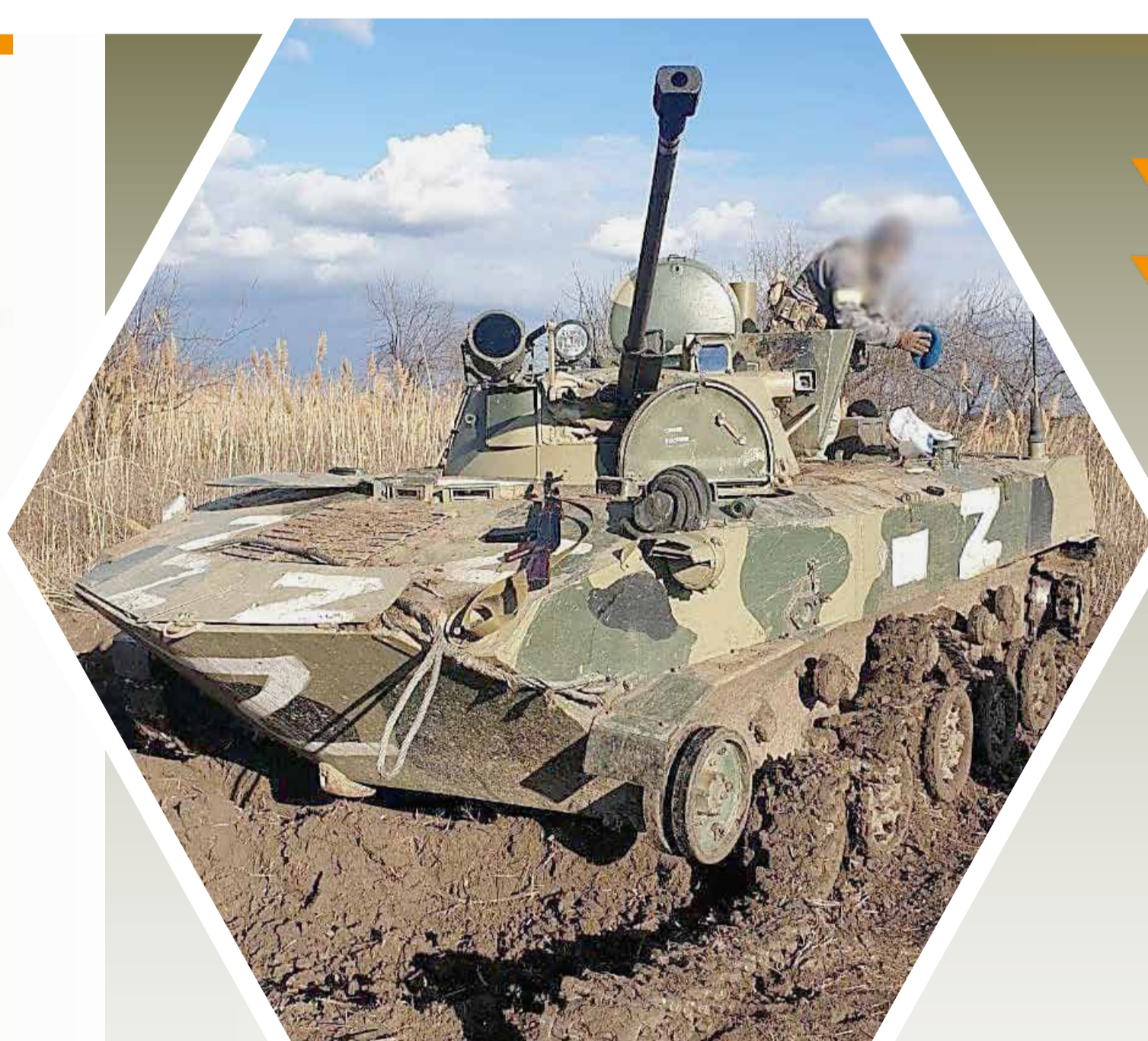
Однак восени 1941 р., попри таємність організації, розпочалися перші арешти.

У жовтні 1941 р. в Миколаєві було заарештовано 16 членів ОУН...

Майдан

Під час Революції Гідності в місті відбувалися мітинги за євроінтеграцію України.

25 лютого 2014 р. проросійські активісти розбили наметове містечко, але зустріли супротив патріотів. Антимайданівці намагалися штурмувати Миколаївську ОДА, однак зустріли стійкий опір місцевої Самооборони.

Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

Бої за Миколаїв розпочалися 24 лютого 2022 р.

26 лютого п'ять військових гелікоптерів РФ висадили десант на території покинутої пожежної станції. Зав'язався бій з 79-ю окремою десантно-штурмовою бригадою та підрозділами НГУ, внаслідок чого всі російські десантники були знешкоджені, а два гвинтокрили підбиті.

НЕСКОРЕНИЙ МИКОЛАЇВ

- ◆ 27 лютого російські війська активно почали використовувати ДРГ.
- ◆ 1 березня російські окупаційні сили, що спробували ввійти до міста, отримавши потужний опір, почали втікати в напрямі Баштанки.
- ◆ 2 березня біля села Калинівка ворог намагався пройти до Миколаєва, але українська артилерія розбила міст, і частина колони ворога відступила до Херсону.
- ◆ 4 березня рашисти почали наступ на місто зі сторони Миколаївського глиноземного заводу, зайшовши до Корабельного району. Під час бою воїни 123-ї окремої бригади ТрО знищили ворога.
- ◆ 7 березня ворожі війська здійснили спробу захопити аеропорт Миколаєва, однак були вибиті. Згодом українські сили відтіснили російську армію від міста. Окупанти почали ураження цивільних об'єктів Миколаєва артилерією та крилатими ракетами.

12 квітня 2022 року російські військові навмисно обстріляли водогін, який постачає воду з річки Дніпро на Херсонщині до Миколаєва – півмільйона мешканців міста опинилися без стабільного водопостачання.

Водопостачання міста було налагоджене лише 6 травня за допомогою води з Бузького лиману. Але оскільки вона солона й непридатна для приготування їжі, міська влада як альтернативу налагодила водопостачання за допомогою свердловин та точок набору очищеної води. На відновлення системи водопостачання у Миколаєві у держбюджеті передбачено субвенцію на суму 1,2 млрд грн.

4 червня ракетним ударом по Миколаєву був знищений другий за величиною зерновий термінал України разом із зерном. Як тоді зазначив Високий представник Європейського Союзу з питань зовнішньої політики Жозеп Боррель, знищення зернового терміналу в Миколаєві черговим російським ракетним ударом посприяло глобальній продовольчій кризі.

Обстріли Миколаєва не припинялися... Так, 29 березня 2022 р. крилата ракета російських військ потрапила в будівлю Миколаївської ОДА та зруйнувала центральну секцію з першого до дев'ятого поверху. Загибло 37 осіб.

>\$935
МЛН

складають збитки від російської агресії для Миколаєва
[станом на грудень 2022 р.]

НЕЗБОРИМА ОХТИРКА

Охтирка: цікаві факти

Датою заснування Охтирки вважається 1641 р. Одне із п'яти полкових міст Слобідської України.

Перші поселення на території, яку зараз займає Охтирка, виникли близько 3000 років тому. Заселяли її осілі землеробсько-скотарські племена скіфів.

Головною пам'яткою Охтирки вважається комплекс Покровського собору. Ансамбль складається з трьох різночасових пам'яток: Покровського собору 1753–1768 рр., Введенської церкви-дзвіниці 1784 р. та церкви Різдва Христового 1825 р.

Охтирка – важливий адміністративний, промисловий, духовний, культурний та історичний центр Слобожанщини.

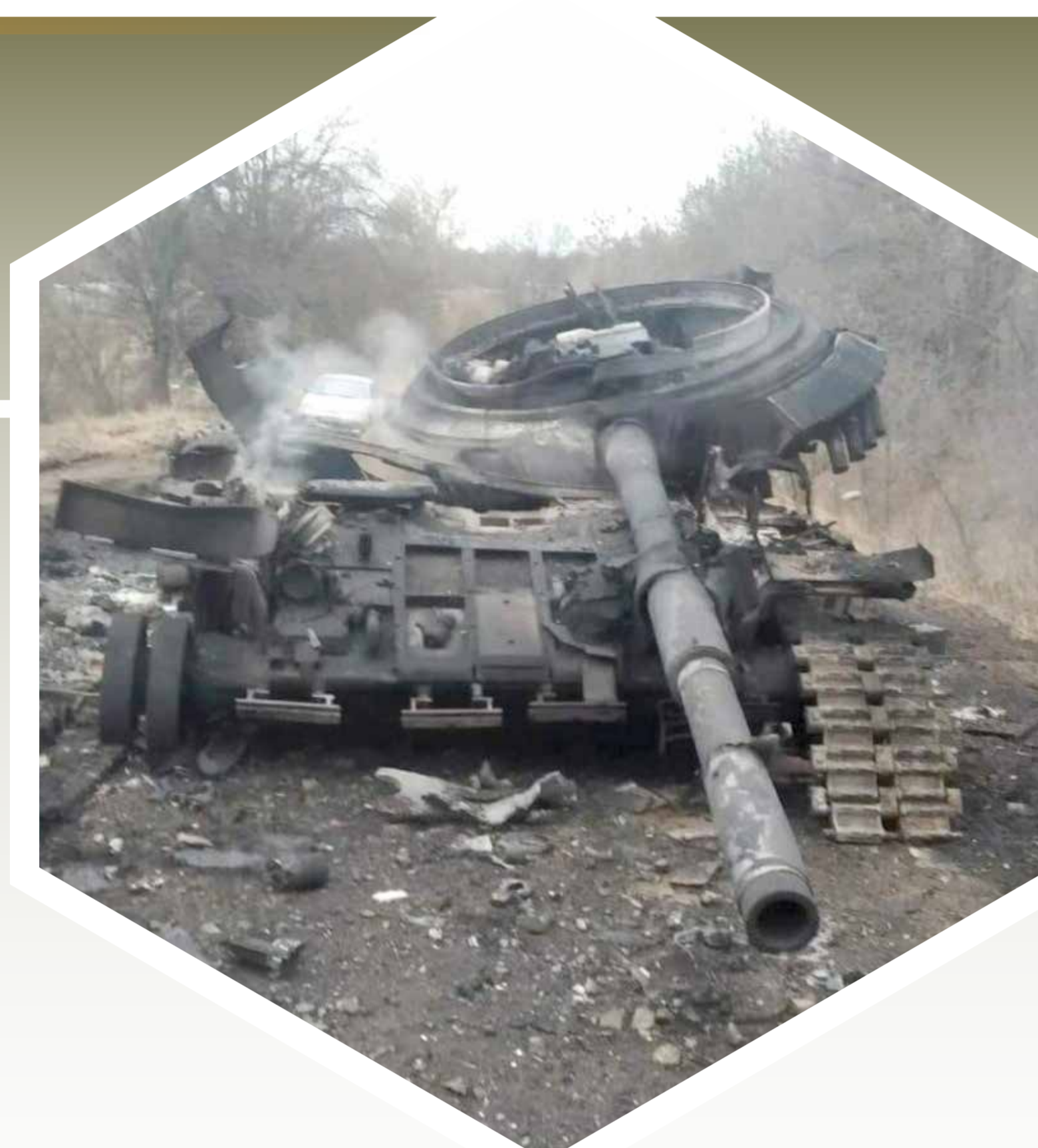
В Охтирці народився Михайло Рудинський – відомий український археолог, педагог та музейний діяч.

Українська революція

- У 1917 р. Охтирка ввійшла до складу УНР.
- З грудня 1917 р. до січня 1918 р. місто перебувало під контролем більшовиків.
- З квітня 1918 р. в Охтирці відновлено українську владу.
- У 1919 р. місто контролювали більшовики, а потім білогвардійці.
- З грудня 1919 р. в Охтирці остаточно утверджується радянська влада.

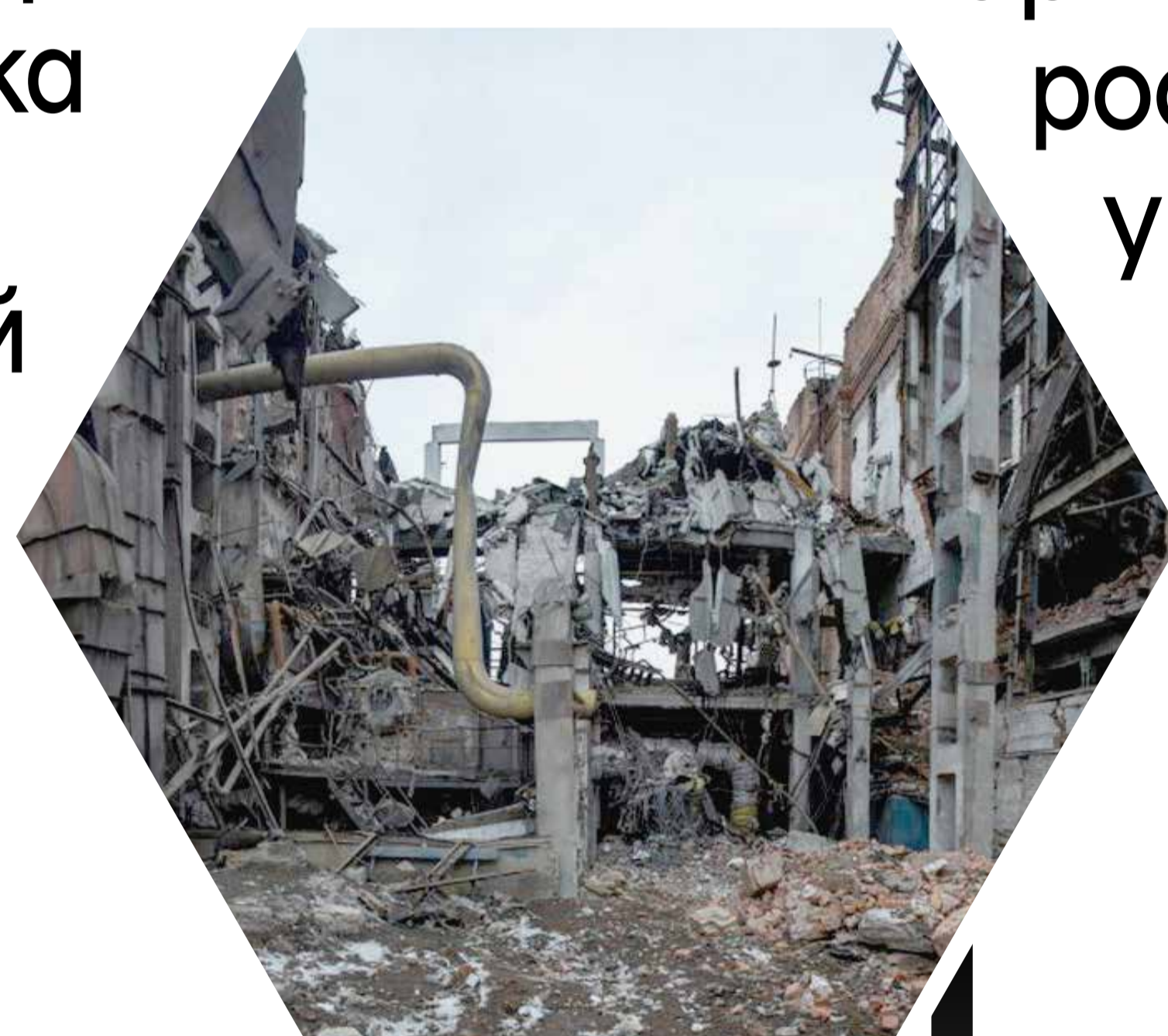
Російсько-українська. Широкомасштабне вторгнення

24 лютого 2022 р. колони російських військ увійшли до міста. Розпочалися бойові зіткнення. Одна група рашистів була атакована в районі житлового масиву "Дачний". Друга колона була розбита вже за Охтиркою в районі села Кардашівка. У результаті цих сутичок окупанти покинули багато техніки, ворог зазнав втрат у живій силі та відступив.

25 лютого бойові дії продовжилися. Російські війська знову спробували зайти в місто, однак ще на підході були знищені артилерією. Для перешкоджання пересуванню російських військ по трасі Суми – Полтава українськими військовиками в селі Климентове, між Охтиркою і Тростянцем, було підірвано міст через річку Ворсклу. 27 лютого на околицях Охтирки і прилеглих населених пунктів відбувалися бойові зіткнення між окупантами та захисниками України.

- 1 березня 2022 р. російські війська завдали удару по промисловій зоні та Охтирській ТЕЦ.

- 3 березня прямим влучанням зруйновано будівлю залізничної станції, значно пошкоджено залізничні колії та рухомий склад, сильно постраждав прилеглий приватний сектор.

8 березня 2022 року російські війська зруйнували Охтирську ТЕЦ, залишивши людей без тепла та світла.

- 24 березня російська авіація провела потужне бомбардування найбільш густонаселеного житлового масиву Охтирки, мікрорайону "Дачний".

27 березня 2022 року Сили оборони України витіснили окупантів з Охтирки.

Центр досліджень воєнної історії
Збройних Сил України

УКРАЇНА. КРАЇНА НЕЗЛАМНИХ

Нині кожне місто, містечко й село нашої України
перетворилося на фортецю.
На ту твердиню, яка стоїть на сторожі Волі, Суверенітету
та Незалежності нашої Держави!
Ми повинні пам'ятати та вшановувати подвиги
всіх наших Героїв! І людей, і цілих міст!
Ми маємо визволити всі наші землі,
всі наші міста, всіх наших людей!

Дізнайся
більше!

Дізнайся
більше!

**ВОЛЮ ВІЛЬНИХ НЕ ЗЛАМАТИ!
СЛАВА УКРАЇНІ!**

